

Sändlista

Ert tjänsteställe, handläggare

Ert datum

Er beteckning

Vårt tjänsteställe, handläggare

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

Mats Sander

MHS H/FM LOPE delrapport Tilläggsdirektiv avseende erfarenheter inom anpassningar av utbildning m.a.a. COVID-19

(4 bilagor och 2 underbilagor)

1. **Tilläggsdirektivet**

1.1. **Bakgrund**

Med anledning av coronapandemin våren 2020 genomförde Försvarsmaktens skolor och centrum olika former av anpassningar inom utbildningsverksamheten. Anpassningarna föranleddes av Folkhälsomyndighetens och Försvarsmaktens rekommendationer och beslut för att minska risken för smittspridning. Coronapandemin påverkade Försvarsmaktens utbildningar i olika stor utsträckning. C FPE/FM UTBC målsättning och vilja var att i största möjliga mån fullfölja pågående och kommande utbildningar, i synnerhet kopplat till behovet av officerstillväxt (GOU inom FM, OP, SOFU). Detta föranledde ett behov av att såväl tidigt som över tid, dokumentera, sammanställa och sprida erfarenheter av hur Försvarsmaktens utbildningar har fått anpassas till de rådande omständigheterna.

Syftet, utifrån ovanstående var att:

- Tidigt dokumentera alla erfarenheter och genomförda pedagogiska anpassningar för flexibla lärmiljöer utifrån rådande situation

(MME)

Postadress
Militärhögskolan Halmstad
Box 516
301 80 Halmstad

Besöksadress

Telefon
035-266 20 00

Telefax
035-266 28 09

E-post, Internet
exp-mhs-h@mil.se
www.forsvarsmakten.se/mhsh

- Att sprida och omsätta dessa erfarenheter, för på så vis anpassat kunna såväl fullfölja som påbörja nya utbildningar i syfte att inte tappa fart i officerstillväxten.

1.2. **Beslut**

MHS H uppdrag:

- Insamla, bearbeta och sammanställa erfarenheter av de utbildningsanpassningar som gjorts samt dess konsekvenser (på kort och lång sikt) som gjorts vid Försvaretsmakten skolor och centrum maa COVID-19.
- Sammanhålla erfarenhetsarbetet (ur ett pedagogiskt perspektiv) genom dokumentation och överspridning av erfarenheter mellan Försvaretsmakten skolor och centrum.
- Ur ett programledningsperspektiv (för SOU, AROU, ROU och HSOU) föreslå anpassningar som bidrar till Försvaretsmakten fortsatta tillväxt av YO och RO.

Övriga skolor och centrum fick i uppdrag att dokumentera erfarenheter utifrån genomförda anpassningar och tillämpning av flexibla lärmiljöer. Med flexibla lärmiljöer avses allt ifrån än mer praktisk fältnära träning och utbildning till en ökad användning av nätbaserade metoder. Erfarenheterna skulle dokumenteras enligt anvisningar från MHS H/FM LOPE.

Redovisning för berörda vid HKV sker i samverkan med FPE UTB varav kommande programråd föreslås som ett av dessa tillfällen.

2. **Insamling, bearbetning och sammanställning**

MHS H/FM LOPE har i insamlingsarbetet använt sina befintliga nätverk, bland annat nätverket Utveckla Lärmiljö och det underlag ORE begärde in inför programråd 2020-05-28 samt en enkät. I all vår kommunikation avseende åtgärder och anpassningar inom utbildningsverksamheten i Försvaretsmakten har vi uppmanat att kontinuerligt dokumentera vidtagna åtgärder.

Redovisning har skett vid programråd 2020-05-28, sker genom denna delrapport, en planerad presentation för FPE UTB 2020-06-23 och genom en planerad slutrapport hösten 2020. Underhandsinformation om gjorda erfarenheter och goda exempel sprids kontinuerligt främst genom nätverket Försvaretsmakten nätverk Utveckla Lärmiljö.

2.1. Rundringning skolor och centrum¹

Som en tidig åtgärd för att säkra dokumentation av åtgärder genomförde FM LOPE en rundringning till kontakter vid skolor och centrum under perioden 2020-04-17--29. Följande skolor och centrum kontaktades; FMTS, LSS, MHS K, MHS H, MSS, ArtSS, LvSS, FarbS, SKYDDC, LogS, SWEDEC. Som stöd vid samtalen användes en frågemall.

2.2. Försvarsmaktens nätverk Utveckla Lärmiljö²

Tema vid planerat fysiskt möte 2020-05-05 bestämdes tidigt att handla om den omställning och de åtgärder som utbildningen i Försvarsmakten tvingats till med anledning av covid-19. Nätverksdeltagarna tillfrågades om erfarenheter, åtgärder och anpassningar för att användas som diskussionsunderlag. Mötet omformades till VTC och senarelades till 2020-05-25.

2.2.1. Nätverksmöte 2020-05-25³

Deltagare från MHS H, FarbS, ArtSS, MSS, MHS K/ManE, LedSS och SSS samt brandförsvaret i Uppsala rapporterade lösningar, utmaningar och behov samt utbytte erfarenheter. Den samlade bilden av nätverksmötet är att omställningen genomförts med högt tempo, med olika grundförutsättningar och med varierande resultat. Arbetet framåt präglas av olika förutsättningar, olika behov och olika lösningar.

2.3. Programråd 2020-08-28^{4 5}

MHS H/ORE redovisade sin sammanfattade bild av underlag från skolor och centrum. FM LOPE kompletterade kort och bekräftade ORE bild. För fördjupning finns fylligt underlag i underbilagan.

2.4. Enkät 2020-05-15--31⁶

Enkäten togs fram av MHS H/FM LOPE i samverkan med SSS/LPU och remitterades i nätverket Utveckla Lärmiljö. Den gjordes tillgänglig för alla respondenter via FM lärplattform. Sammanlagt besvarade 119 stycken personer enkäten, där fördelningen i antal ser ut enligt följande:

Chefer: 19st

Lärare: 40st

¹ Sammanställning efter rundringning skolor och centrum 2020-04-17 – 04-29

² Sammanfattning förbandsredovisningar underlag 2020-05-05

³ Sammanfattning VTC Försvarsmaktens nätverk utveckla lärmiljö 2020-05-25

⁴ Underbilaga tabell Programråd 200528

⁵ Underbilaga Genomförandet vid skolor Programråd 200528

⁶ Bilaga enkät Uppföljning av åtgärder med anledning av COVID 0506

IKT: 11st

Studerande: 49 st

Nedan visas en tabell med de förband/skolor som besvarat enkäten, samt hur många procent av respondenterna som har svarat på varje förband/skola.

Förband	Chefer	Lärare	IKT-pedagog	Studerande
LG				1,6%
P 4				3,3%
A 9		2,3%		
LV 6	4,8%			1,6%
Ing 2	4,8%	4,7%		
LedR	4,8%			
TrängR	4,8%			
1.ubflj				1,6%
3.sjöstriflj		2,3%		3,3%
Amf 1				1,6%
MarinB				1,6%
Hkpflj		2,3%		
MHS K	23,8%	7%	30,8%	16,4%
MHS H		9,3%	7,7%	4,9%
MSS			15,4%	23%
SSS	57,1%	48,8%	23,1%	32,8%
LSS		2,3%	7,7%	
FMTS		16,3%	15,4%	6,6%
Inte besvarad		4,7%		1,6%

En slutsats här är att svarsfrekvensen är låg och att det låga deltagarantalet gör det svårt att uttala sig om hela populationen. Ju mindre andel av populationen som deltar, ju mindre representativt blir underlaget och slutsatser blir svåra att göra. Den låga svarsfrekvensen i kombination med ojämn fördelning av svar ger för dåligt underlag för att dra några slutsatser av nu. Svarstiden är förlängd till 2020-08-09 med förhoppning att få tillräckligt underlag för att återkomma med fylligare analys i slutrapporten.

Vi ser att det kan finnas intresse att ta del av fritextsvar från två frågor ställda till studerande avseende studier på distans. Frågor med ett urval av citat.

Fråga 4.11 Vad har varit den största styrkan/vinsten för dig i dina studier på distans?

Majoriteten av de studerande trycker främst på två viktiga punkter; eget ansvar och mer tid med familjen.

- Eget ansvar:
 - ”Att få planera och lägga upp mina studier på ett sätt som passar mig.”
 - ”Sätta upp egna mål att följa. Planera mina dagar bättre.

- ”Planera sitt eget arbete, arbetet blir mycket mer effektivt än långdragna föreläsningar.”
- ”Eget ansvar”
- ”att kunna lägga min egen studietid”

- Mer tid med familjen:
 - ”Att jag disponerar min egen tid och kan träffa familj och vänner.”
 - ”Att få tid med familjen.
 - ”Att man inte har pendlat varje vecka utan har kunnat vara delaktig hemma i vardagen med familjen”
 - ”Skönt att vara hemma och själv kunna planera tiden för att passa med övriga livet”
 - ”Minskat pendlingsresande till och från kurs, mer tid hemma”

Fråga 4.12 Vad har varit den största begränsningen/utmaningen för dig i att övergå i större utsträckning till att genomföra studier på distans?

Här sticker främst, den sociala aspekten, avsaknad av praktiska moment och självdisciplin ut.

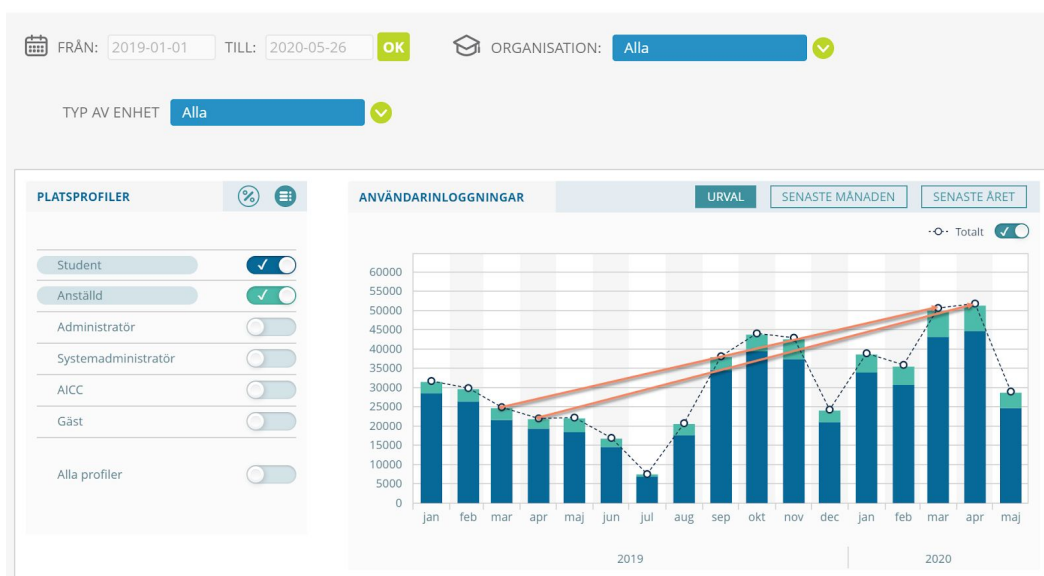
- Den sociala aspekten
 - ”Den sociala aspekten, diskussionerna som uppstår i fikarummet mellan lektioner och moment. Jag upplever att jag förfinar/befäster det jag lärt mig i de sammanhangen.”
 - ”Samverkan och diskussioner mellan studiekamrater i lösandet av uppgifter.”
 - ”Utbytet mellan elever och lärare, framförallt mellan lektionerna.”
 - ”Behovet av social kontakt. Att sitta relativt ensam och bli uttråkad”
 - ”Interaktionen mellan elever och mellan elever och lärare”

- Avsaknad praktiska moment
 - ”Att de praktiska övningarna uteblivit och istället blivit digitala, det är annat när man får träna i rätt miljö.”
 - ”Frånvaron att öva praktiskt”
 - ”Begränsad möjlighet till praktiska övningar. Att vi förväntas förstå saker som måste göras praktiskt utan att få göra det praktiskt”

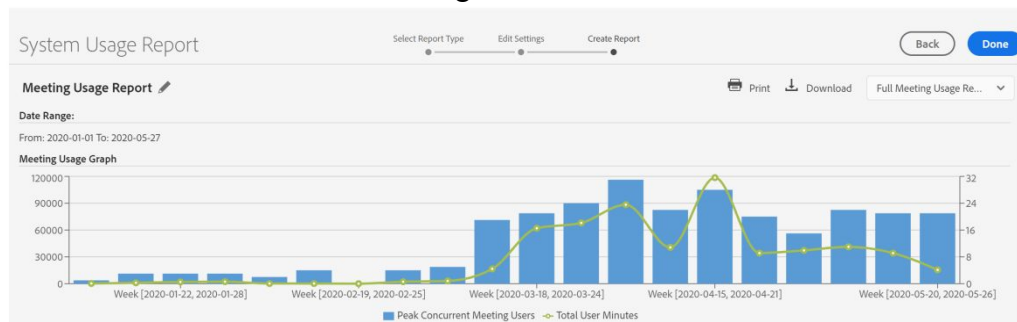
- Självdisciplin
 - ”Självdisciplin kopplat till egenstudier”
 - ”Att faktiskt göra arbetet i god tid så att det blir klart. ”
 - ”Bristen på rutin och schema har givit ett slapp förhållningssätt till studierna.”

2.5. Försvarsmaktens lärplattform, itslearning, och nätmötesverktyget Adobe Connect

Både det totala antalet användare och det totala antalet aktiva användare av lärplattformen ökar stadigt. De aktiva användarna har dubblat sitt användande och loggat in sig dubbelt så många gånger sedan coronapandemin startade jämfört med tidigare jämförbara period. Antalet studerandeinlogg under första halvåret 2020 är fler än totalen 2019. Antalet lärarinlogg halvåret 2020 är dubbelt så stor som totalen 2019.

Användningen av Adobe Connect har förmligen exploderat. Från noll minuter vissa veckor före coronapandemin till 120000 som mest. Efter beslut om användarrestriktioner har användningen stabiliserats.

2.6. MHS H/FM LOPE reflektion

FM LOPE reguljära omvärldsbevakning ger vid handen att Försvarsmakten inte skiljer sig nämnvärt från andra vuxenutbildningsanordnare i Sverige när det kommer till anpassningar och åtgärder med anledning av covid-19. Vi har samma likheter och olikheter som andra. Likheter i genomförda anpassningar och åtgärder är det höga tempot, med ytterst kort förberedelsetid (nästan ingen alls för

de flesta) och i många fall utan en digital strategi. Det mesta annat är olika för alla. Det gäller förutsättningar, behov och lösningar. Så också inom Försvarsmaktens skolor och centrum. I underlaget till delrapporten beskrivs en lång rad olika åtgärder med tillhörande erfarenheter.

De skolor och centrum i Försvarsmakten som sedan tidigare legat långt framme avseende pedagogisk utveckling med digitalt stöd har från sitt utgångsläge förädlad det de hade.

Som ett inspirerande exempel kan nämnas SSS som sedan länge driver en välstrukturerad pedagogisk utveckling och använder FM lärplattform i all sin utbildning för hela Marinen sedan hösten 2015. Detta initierades av ett ledningsbeslut som var väl förankrat i hela organisationen och innehöll alla grundförutsättningar och funktioner som krävs inklusive IT-infrastruktur, IT-säk etc. Vid årsskiftet 2019/2020 satte SSS extra fokus på pedagogisk utveckling genom att organisera en tvärsektionell funktion för pedagogisk utveckling - Sektionen Lärandestöd och Pedagogisk Utveckling, LPU, där samtliga funktioner för utveckling är representerade med personella spetskompetenser. SSS ligger även i framkant med aktivt lärande i sina utbildningar inklusive GU med stöd av FM lärplattform och personlig teknisk utrustning.

De skolor och centrum som har större pedagogisk utvecklingspotential noterar bland mycket annat att covid-19 väckt ett stort engagemang bland medarbetarna och att de flesta lösningar med stöd av nätbaserat lärande och nätbaserade metoder har varit enskilda lärarinitiativ. De har identifierat en rad behov:

- Kompetensutveckling lärarpersonal
- Ökat teknikstöd
- IKT-kompetens
- Fungerande hårdvara i form av datorer, läsplattor etc
- Kunskap hur använda FM lärplattform
- Stöd pedagogisk utveckling, didaktik med teknikstöd
- Stöd metodik, design av utbildning, upphovsrätt, IT-infra, IT-säk etc
- Systematiskt utvecklingsarbete med förankring i ledningen
- Verksamhetsanalys, behovsanalys mm
- Ökat erfarenhetsutbyte

Sammantaget ser vi engagemang, vilja och kreativitet bland lärare och instruktörer som givet sina förutsättningar kontinuerligt försöker skapa lärsituationer för att elever och studerande ska nå kunskapsmålen. Vår bedömning är att det finns stor potential att med relativt enkla medel stödja de med störst behov och samtidigt stödja de som kommit längst till ytterligare utveckling till gagn för hela myndigheten.

På kort sikt vill vi:

- **Uppmana lärare och instruktörer att söka samverka** med andra utbildningsaktörer i Försvarsmakten för att inspireras av andras lösningar. I bilagorna till denna delrapport finns en lång rad av erfarenheter, åtgärder och anpassningar.
- **Uppmana ledningsfunktionerna på skolor och centrum att inleda utvecklingsarbete** som inkluderar förändring av lokala regelverk som verkar hämmande på pedagogisk utveckling genom att prioritera tillgång till fungerande IT-infrastruktur, hårdvaror och mjukvaror för att ge den pedagogiska personalen bättre förutsättningar till pedagogiskt utvecklingsarbete.

Här kan FM LOPE utgöra en resurs genom direktstöd, förmedla kontakter och vara bollplank.

För att så snabbt som möjligt få effekt ser vi ett behov av att Försvarsmakten centralt inleder arbete för att tillgodose de stora behoven av åtgärder hos merparten av skolor och centrum vi i denna delrapport fått information från. Dessa förenas i att efterlysa ett Försvarsmaktsgemensamt helhetstänk med central styrning där lokala ledningsfunktioner inte har befogenhet att skapa lokala regelverk som innebär en strypning av tillgång till digitala verktyg, funktioner och IT-infrastruktur. Det handlar om att få tillgång till de reguljära digitala verktyg, övriga grundförutsättningar och regler som stödjer modern vuxenutbildning i Sverige på 2020-talet.

Vi på FM LOPE fortsätter vårt arbete med pedagogisk och didaktisk utveckling i samverkan med Försvarsmaktens förband, skolor och centrum. Vi ser att ett helhetsgrepp även om detta område skulle främja Försvarsmaktens utbildningsutmaning med tillväxt i fokus genom att ge exv FM LOPE i uppdrag att med större mandat att vara en sammanhållande kraft.

Vi ser det också som naturligt att Försvarsmakten som stor utbildningsaktör alltid har lärperspektivet som utgångspunkt oavsett om det handlar om att skapa och organisera utbildning, om att möblera en lektionssal, bygga om eller bygga nya skolhus eller skaffa nödvändiga hjälpmedel. Och att alltid ha fokus på att optimera lärsituation, lärmiljö och lärprocess för att maximera elevens och den studerandes möjlighet till lärande i syfte att nå lärmålet.